

Boljševizam.

Viktor Cathrein D. I.

Već su od početka ovoga stoljeća opstojale u Rusiji dvije oprečne socijalističke stranke: jedna radikalna, a druga umjerenija. Pristaše prve stranke prozvaše »boljševiki«, jer su na više socijalističkih kongresa dobili većinu, a pristaše umjerenije stranke »menševiki«, jer su bili u manjini.

Vođe boljševika, u prvom redu Nikola Lenin i Karlo Trocki, daskora uvidješe, da se parlamentarnim putem ne će dati u Rusiji ništa postići. Radi toga su već iz početka sve svoje nade stavljali u veliki nasilni slom, koji će pribaviti diktaturu proletarcima. Na ovaj su način mislili, da će se socijalizam u njihovom smislu odmah ostvariti. Danas nazivlju boljševici sami sebe komunistima. Ali nema sumnje, da se u svom najzadnjem cilju podudaraju sa socijalistima. Od socijalista se razlikuju samo u taktici.

Revolucija, što je buknuła u Rusiji 1917. i poput strašnog orkana otvorila carski režim, nije doduše potekla od samih boljševika, ali su se ovi znali lukavo i smiono njome okoristiti. Kad su opazili, da u narodnoj skupštini nemaju većine, raspršise je te pomoću crkvene garde urediše svoje soviete (radnička, vojnička i seljačka vijeća). Ovi sovjeti bili su pod centralnim, revolucionarnim odborom najprije u Petrogradu, a onda u Moskvi. Proletarci se dokopaše diktature. Gradskom proletarijatu (pristašama boljševističkim i svemu izmetu, što obično takvom zgodom izbije na površinu) dalo se oružje, dok su protivnike nove vlade razoružali. Tko se protivio ili bio sumnjiv, dospio bi u tamnicu, gonio se u tuđinu ili se naprosto strijeljao. Svuda je vladao crveni teror i glad.

Da opravdaju svoj brutalni režim, pozivaju se boljševističke vođe na Karla Marksa. Govore pače, da su pravi učenici Marksovi, te da samo ostvaruju njegove ideje. Da su Lenin i Trocki uvjereni Marksovcı, vidi se jasno iz njihovih spisa. Marks tvrdi, da će kapitalizam propasti po istim onim zakonima, po kojima ugujetava i izrabljuje radnika. Broj kapitalističkih konkurenata sve se više umanjuje, dok njihove nepravde i nasilja sve više rastu. Na drugoj strani raste i broj radnika, koji danomice padaju u sve veću bijedu. Napokon će osvanuti dan, kad će bijeda postati nesnošljivom. Tada će se otimačima oteti otimačina. Što je prije bilo kapitalističko, postat će sada socijalističko.

Ali kako će doći takav preokret? Danas nema više sumnje, da se ljudsko društvo nije onako razvijalo, kako je to Marks zamišljao. Radništvo ne pada iz dana u dan u sve veću bijedu. Broj kapitalista nije se smanjio, već povećao. Obrt se nije koncentrisao do onog stupnja, što ga je Marks prerekao. Engels i Bebel govorili su, da će u godini 1898. doći do velikoga društvenoga sloma.

Gledajući ove činjenice, uvjериše se trijezniji socijalisti, da je ludo nastojati, da se današnji društveni poredak naglo preokrene i najedamput postane socijalistički. Taj preokret ne bi ništa drugo bio već strašna zbrka. Radi toga prihvatit će drugu taktiku. Odsada će nastojati oko demokratskog reformizma. Svoj će socijalistički cilj postići političkom akcijom. Nadaju se, da će tijekom vremena izborinim pravom obaju spolova doći do znatne većine u narodnim zastupstvima, pa će onda zakonima i upravom malo pomalo pretvoriti današnje društvo u socijalističko. Neka se najprije sada socijalizuje onaj promet, što je već za to »dozrio«, a onda neka se ide korak po korak naprijed.

Ovu taktiku umjerenjačku smatraju radikalni socijalisti izdajom socijalističkih principa. Po njihovom mišljenju ostvarit će se socijalizam samo silom i proletarskom diktaturom, i u tom se pozivlju na *Karla Marksa*. U komunističkom manifestu napisali su Marks i Engels: »Komunisti otvoreno izjavljuju, da se njihovi ciljevi mogu postići tek *nasilnim* preokretom dosadašnjega društvenog poretka. Neka vlade dršću pred komunističkom revolucijom. Proletarci ne mogu ništa drugo izgubiti osim svojih lanaca«. U »Novom rajnskom dnevniku« izjavio je Marks 11. novembra 1848.: »Tek jedno je sredstvo, da se prekine nit života starom društvu . . ., a to je *revolucionarni terorizam*«. Na kongresu u Haagu (1872.) rekao je isti Marks: »U najvećem dijelu evropskih zemalja morat će sila biti polugom našoj revoluciji; morat ćemo jednom apelirati na silu, da osnujemo gospodstvo i vlast rada . . . Revolucija mora biti solidarna. Da smo još nesolidarni, pokazao je pad *Pariške komune*. Kad se digao pariški proletarijat, ne dođe do velikog revolucionarnog ustanka i u drugim glavnim gradovima: u Berlinu, Madridu i t. d.« I u svom glavnom djelu »Kapital« izjavljuje Marks, da će socijalisti tek silom doći do svog cilja. Isto veli i u »Novo doba«: »Među kapitalističkim i komunističkim društvom nalazi se perioda revolucionarnog preokreta i promjene jednog u drugo. S tom periodom spojena je i prelazna politička perioda koja ne može ništa drugo biti nego *revolucionarna diktatura proletarijata*«. Već godine 1890. pisao je Fr. Engels V. Liebknechtu, da se silno vara onaj, koji bi mislio, da će u Njemačkoj lagodnim i mirnim putem doći do republike te da će čitavo društvo postati komunističkim. Slično govori Bebel, Liebknecht i drugi socijalistički korifeji.

Ove ideje o proletarskoj diktaturi posve su zanijele Lenina i njegove pristaše. Lako je razumjeti, što se rado okoristio zgodnim prilikama, pa je pomoću sovjetâ i crvenih vojnika podigao diktaturu proletarijata, t. j. on je sam postao diktatorom Rusije. Na sovjetskom kongresu 1918. proglašen je njegovim nastojanjem »temeljni zakon« ruske sovjetske republike. Zemlja i imetak postaju narodnom svojinom, banke prelaze u državne ruke. Da bi tvornice, željeznice, rudnici i druga saobraćajna sredstva postala svojnom sviju, sastavljeno

je gospodarsko narodno vijeće, koje će paziti, da se radnik ne izrabljuje. Uvedena je i općenita dužnost rada; Crkva i država rastavljene, crkva iz škole istjerana itd.

Dakako, da je većina radikalnih uredaba ostalo samo na papiru. Sam Lenin uvidio je, da mora pripustiti rudnike stranim kapitalistima, povjeriti im gradnju željeznica uz potpuno jamstvo privatnog vlasništva.

U Rusiji vlada teror, anarhija, glad. Mnogo očevidaca pripovijeda prave strahote o ruskim prilikama. Na drugom komunističkom kongresu u Moskvi (juli-august 1920.) hvali Lenin svoje pristaše, da su radi požrtvovnosti za dobru stvar mnogo gladovali. Sam Lenin ne usuđuje se ustvrditi, da su to posve dragovoljno činili. Ako su štice Lenini morali gladovati, šta će se istom reći o preostalom pučanstvu u selima i gradovima? Treba se samo sjetiti potresnih riječi neovisnog socijaliste Dittmanna, komu i Rusi priznaju, da istinu govori. Na skupštini »neovisnih« u Halleu 15. oktobra 1920. rekao je Martov, vođa ruskih menševika (umjerenih socijalista), da je u Petrogradu u jednoj samo noći ustrijeljeno 800 ljudi. Među njima bilo je i menševikâ. Martov je dodao: »Strijeljanja, osude na robiju, stroge kazne radi štrajkova i korporativnih tražbina, zabrane, da radnici ne smiju birati u sovjete zastupnike nekih stranaka, tjeranje na frontu radi menševističkog mišljenja: to je donio narodu novi socijalizam«.

Sovjetske bi republike sigurno već davno nestalo, da najveći dio ruskog naroda nije posve nehajan, mlitav, navikao na batine. On je bez ikakve političke izobrazbe, bez ikakve inicijative. Osim toga seljaci, t. j. dvije trećine pučanstva, pristaju uz državni preokret radi vlastite koristi. Prijašnja su naine krunska, plemićka i crkvena dobra najvećim dijelom došla seljacima u ruke. Seljaci miruju, jer se boje, da se ne bi stara vlada povratila.

Kakvo je stanje u Rusiji, a napose kakva sloboda vlada u tom raju komunističkom, pokazuje slijedeći zaključak drugog komunističkog kongresa u Moskvi u aprilu 1920.: »Budući da velik dio radnika ostavlja posao i seli se iz jednog mjesta u drugo radi bolje opskrbe, a tim se nanosi šteta produkciji i radničko se stanje pogoršava, drži ovaj kongres, da je jedna od najprečih dužnosti sovjetske vlasti i poslovnih organizacija, da stupe u sistematičan, ustrajan i odlučan boj protiv onih, što ostavljaju rad. Takvi radnici neka se popišu i javnosti predadu. Neka se sastavi poseban odbor, koji će suditi deserterima. Napokon ih treba poslati u centralni zatvor«.

Na ovo primjećuje berlinski socijalistički »Vorwärts« (1920. N. 495): »Radnik, koji bude tražio mjesto, gdje će moći više zaslužiti, morat će u zatvor. Sam ovaj zaključak dostatan je, da razjasni pitanje, u koliko je istinito ono, što se pripovijeda o boljševističkom »raju« u Rusiji«. »Vorwärts« je zaboravio reći, da socijalizam vodi konačno do posve sličnog stanja.